

Dôvodová správa

Všeobecná časť

Návrh zákona vymedzuje všetky relevantné pojmy a oblasti, ktoré sa týkajú vzdelávania a ktoré zachytávajú jednotlivé roviny reformy. Podstatná časť vzdelávania sa vymedzuje v rámci povinnej desaťročnej školskej dochádzky, pričom sa zároveň ustanovuje možnosť individuálneho vzdelávania ako osobitného spôsobu jej plnenia. Vzdelávanie je definované prostredníctvom odborov vzdelávania, vzdelávacích programov, stupňov vzdelania a sústavy škôl s jednotlivými druhmi a typmi škôl. Vymedzenie sústavy škôl je voči odborom a stupňom vzdelávania, ako aj programom vzdelávania sekundárne. Kľúčovým pedagogickým projektom sa stávajú vzdelávacie programy.

Spôsob projektovania vzdelávacích programov predstavuje najpodstatnejší prvok vlastnej reformy vzdelávania, ktorú návrh zákona predpokladá. Návrh zákona ustanovuje existenciu dvojúrovňového projektovania vzdelávacích programov. Rámcové vzdelávacie programy opierajúce sa o cyklicky inovovaný Národný program vzdelávania predstavujú centrálnu úroveň projektovania vzdelávania voči jednotlivým odborom vzdelávania a stupňom vzdelania. Konkretizovaným projektom pre každú školu je školský vzdelávací program, ktorý v súlade s rámcovým vzdelávacím programom, s možnosťami školy a potrebami lokálneho prostredia školy ako aj profilov konkrétnych žiakov rozpracúva ciele, stanovuje konkrétnu obsahovú štruktúru vzdelávania a ďalšie organizačné náležitosti.

Predložený návrh zákona, ktorým sa reguluje celá základná oblasť vzdelávania detí a mládeže, sa práve z týchto dôvodov cielene a výhradne zaoberá vzdelávaním v školách poskytujúcich stupeň vzdelania od nultého po vyššie sekundárne vzdelávanie.

Základnou ideou návrhu zákona je vyrovnávanie rozhodovacích procedúr týkajúcich sa vzdelávania v polaritách štát – škola, štát – žiak, s jasným vymedzením participatívneho

priestoru na jednotlivých úrovniach rozhodovania a s posunutím tohto priestoru na stranu škôl a žiakov.

Dvojúrovňový model projektovania vzdelávania umožní :

Na centrálnej úrovni:

- revidovať základné komponenty vzdelávacích obsahov,
- efektívnejšie stanoviť výstupné požiadavky pre jednotlivé odbory a stupne vzdelania,
- prispieť k otvoreniu trhu s učebnicami a učebnými textami.

Na úrovni konkrétnych škôl:

- zohľadňovať konkrétne podmienky a lokálny kontext vzdelávania,
- špecifikovať zameranie školy aj v rámci škôl identického druhu,
- vytvárať vzdelávaciu ponuku vo vzťahu k záujmom a možnostiam konkrétnych žiakov,
- profesionalizovať pedagogickú prácu učiteľských zborov priamou účasťou učiteľov na projektovaní vlastného vzdelávacieho prostredia školy,
- zmysluplne sa zaoberať autoevalváciou školy a školského vzdelávacieho programu.

Na zvýšení celkovej kultúry projektovania vzdelávania má významný podiel ustanovenie Kurikulárnej rady, ako aj nezávislých vzdelávacích expertov, ktorí overujú a osvedčujú súlad školských vzdelávacích programov voči rámcovým vzdelávacím programom. Overovanie účinnosti vzdelávania a jeho regulácia je daná systémom interného a externého hodnotenia školy a hodnotenia detí a žiakov.

Definovanie vzdelávania primárne prostredníctvom odborov a stupňov vzdelávania vytvára na jednej strane školám ďalšie možnosti na využitie vlastnej autonómie, na druhej strane sa slovenský vzdelávací systém stáva čitateľnejší a prehľadnejší v medzinárodných porovnaníach. Návrh zákona v zhode s medzinárodnou klasifikáciou ISCED definuje predprimárny, primárny, nižší sekundárny a vyšší sekundárny stupeň vzdelania. Predprimárny

stupeň vzdelania (definovaný ako nepovinný) zabezpečovaný prevažne materskými školami je jeden z dôvodov, prečo sa materské školy stávajú súčasťou školskej sústavy. Odbory a stupne vzdelávania ako základné kategórie pre tvorbu rámcových vzdelávacích programov taktiež umožňujú do dôsledkov realizovať inkluzívne vzdelávanie žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, pretože ich vzdelávanie nie je riešené prostredníctvom osobitného (segregovaného) rámcového programu.

Vo vzťahu k predmetu zákona sa tento vzťahuje na príslušné kategórie pedagogických (i nepedagogických) zamestnancov. Ide o tie kategórie pedagogických zamestnancov, ktorí sa podieľajú na pedagogickej činnosti škôl (okrem učiteľov a vychovávateľov aj výchovno-poradenský a terapeuticko-výchovný pracovníci pôsobiaci v školách). Kategorizácia pedagogických zamestnancov a požiadavky na ich kvalifikáciu zodpovedajú štandardným súčasným medzinárodným pohľadom na kvalifikáciu pedagogických zamestnancov. Súčasne sa zohľadňujú transformované odbory vzdelávania pedagogických zamestnancov v Slovenskej republike vyplývajúce z trojstupňového modelu vysokoškolského vzdelávania, ako aj zo zmien názvov a obsahov jednotlivých pedagogických študijných odborov.

Osobitná časť

K § 1 až 6:

Obsahuje základné pojmy definujúce predmet zákona. Konkretizujú sa princípy a ciele vzdelávania, stanovujú sa práva a povinnosti dieťaťa, žiaka a ich zákonného zástupcu. Do práv detí a žiakov je zakomponované napr. právo na integráciu detí a žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami do tried pre intaktné deti alebo žiakov.

K § 7 až 11:

Vymedzuje sa povinná školská dochádzka a spôsoby jej plnenia. Ustanovuje sa korektnejší prístup k diagnostike školskej spôsobilosti detí, na ktorej sa podieľa detský lekár,

učiteľ pri zápise prostredníctvom objektívnej pedagogickej diagnostiky a v potrebných prípadoch špecialista poradenského zariadenia.

K § 12 až 20:

Stanovuje novú stratégiu projektovania vzdelávania prostredníctvom vzdelávacích programov, v línii Národný program vzdelávania, Rámcový vzdelávací program, Školský vzdelávací program. Vymedzujú sa súčasti a spôsoby spracovania uvedených programov. Definujú sa vzdelávacie štandardy, učebné plány a obsahová štruktúra vzdelávania a spôsoby ich vymedzenia vo vzdelávacích programoch. Upravuje sa postup pri tvorbe a používaní učebníc a učebných textov. Prostredníctvom definovania vzdelávacieho experta sa stanovuje spôsob osvedčovania školských vzdelávacích programov. Určujú sa základné pravidlá vytvárania a pôsobnosti Kurikulárnej rady.

K § 21 až 27:

Definuje najmä základné jednotky organizácie vzdelávania (vyučovacia hodina), jazyk vzdelávania (spolu so zabezpečením vzdelávania národnostných menšín a bilingválneho vzdelávania), organizáciu školského roku. Vymedzuje základné formy vzdelávania: dennú, externú a ich špecifické varianty a kombinácie.

K § 28 až 30:

Definuje stupne vzdelania, odborné vzdelanie, druhy a typy škôl. Stupne vzdelania sú vymedzené v súlade s klasifikáciou ISCED: predprimárne, primárne, nižšie sekundárne, vyššie sekundárne vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie. Druhy škôl zabezpečujúce stupeň vzdelania predstavujú školskú sústavu, a ide o materskú školu, základnú školu, učilište, gymnázium a strednú odbornú školu. Materská škola sa stáva súčasťou školskej sústavy. Základná škola sa mení vo svojej vnútornej štruktúre tak, že prvý stupeň je tvorený ročníkmi 1 – 5, druhý stupeň ročníkmi 6 -9. V rámci jednotlivých druhov škôl sa školy podľa obsahového zamerania členia na typy. Školy pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami patria do kategórie typu škôl.

K § 36 až 38:

Vymedzuje spôsob hodnotenia vzdelávania. Stanovuje hodnotenie školy a hodnotenie detí a žiakov. Obidve hodnotenia sa realizujú v dvoch formách, ako interné hodnotenie a externé hodnotenie. Externé hodnotenie školy vykonáva Štátna školská inšpekcia, externé hodnotenie detí a žiakov sa koná vo vzťahu k vzdelávacím štandardom pre jednotlivé stupne a odbory vzdelávania a je zabezpečované z centrálnej úrovne.

K § 39 až 41:

Vymedzuje základný rámec pôsobenia škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí a iných ústredných orgánov štátnej správy.

K § 42:

Rieši podmienky a spôsoby vzdelávania cudzincov. Okrem podmienok zabezpečenia rovnakých podmienok vzdelávania cudzincov ako občanom Slovenskej republiky, návrh umožňuje, aby ustanovenia návrhu zákona o povinnej školskej dochádzke neplatili pre deti osôb iných štátov, ktorým bol povolený prechodný pobyt podľa osobitného predpisu a preukázali, že ich deti plnia povinnú školskú dochádzku v zmysle tohto zákona spôsobom, ktorý je v súlade s právom štátu, ktorého sú občanmi.

K § 43 až 56:

Vymedzuje kategórie tých pedagogických zamestnancov, ktorí zabezpečujú alebo podporujú vzdelávanie v zmysle tohto návrhu zákona. Ide o učiteľov a vychovávateľov, asistentov učiteľa a asistentov vychovávateľa, výchovno-poradenských a terapeuticko-výchovných zamestnancov. Vymedzujú sa jednotlivé subkategórie učiteľov vo vzťahu k stupňom vzdelania a konkretizujú sa subkategórie výchovno-poradenských a terapeuticko-výchovných zamestnancov (školský špeciálny pedagóg, školský liečebný pedagóg, školský

sociálny pedagóg a školský psychológ). Vymedzujú sa kvalifikačné požiadavky na jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov zohľadňujúc ich vysokoškolskú prípravu v novej štruktúre a klasifikácii pedagogických študijných odborov a programov. Definujú sa tiež nepedagogickí zamestnanci škôl (technicko-hospodárski a prevádzkoví zamestnanci).

K § 57 až 60

V prechodných a záverečných ustanoveniach sa uvádzajú všeobecne záväzné predpisy, ktoré stratia účinnosť v dôsledku straty účinnosti zákona č. 29/1984 Zb. sústave základných a stredných škôl (školský zákon). Prechodné ustanovenie zabezpečuje, aby sa proces vzdelávania postupne pripravil na účinnosť navrhovaného zákona ako celku od 1.9.2011.

Účinnosť zákona sa navrhuje so zreteľom na naliehavosť zmeny právnej úpravy a predpokladané trvanie legislatívneho procesu od 1. 9. 2006.

Bratislava, 13. február 2006